

νήθη νὰ ἀνακαλύψῃ σκοπὸν δ' οὗτος ἔχει τὴν διάδοσιν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν, καὶ πρώτιστον ὅργανον τὸν *Velicorūs*, δόσις ἑκδίδοται ἀτάκτως· εἶναι δὲ οὗτος σχήματος μικροῦ καὶ διανέμεται ὥστε ἀναρεῖν διὰ τῶν ταχυδρόμων.

Βεβαίως ἄξιος θαυμασμοῦ εἶναι ὁ δργανισμὸς τῆς ἐφημεριδογράφιας ἐν τόπῳ ἔνθα ἡ διανοητικὴ ἐπανάστασις χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ νῦν αὐτοκράτορος, ἀλλ' ἂν τὰ περιοδικὰ συγγράμματα ἀπασχολῶσι μόνον τοὺς συγγραφεῖς Κώσσους, τὰ φιλολογικὰ ἔργα τῶν ξένων οὐδόλως ἀμελοῦνται. Ή ἴστορία τῆς Ἀγγλίας τοῦ Μακωλένη, ἡ ἴστορία τοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Βουάλ, ἡ ἀστρονομία τοῦ Ἐρτζελ καὶ ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία τοῦ Μίλς, εἰσὶ παρ' αὐτοῖς μεταπεφρασμέναι καὶ ἀπολαύσουσι μεγάλης τιμῆς. Ἐπίστης καὶ τὰ Ἀγγλικὰ μυθιστορήματα ἀναγνώσκονται ἐν Ρώσιᾳ ἀπλήστως, τὰ δὲ πλειστα συγγράμματα τοῦ Δίκενς, τοῦ Θακερέη, τοῦ Κόλλις, τοῦ Τρολόπη, τοῦ Ἑβανὸς καὶ τῶν λοιπῶν μυθιστοριογράφων εἰσὶ παρ' αὐτοῖς γνωστότατα. Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες εἰσέρχονται εὐκόλως ἐν Ρωσίᾳ, ἀν δὲ ἐνίστε ἀρθρον τι ὑπάρχῃ ἐπιλήψιμον μελανώνεται ὑπὸ τοῦ λογοκριτοῦ ἡ δὲ λοιπὴ ἐφημερίς ἀφιεμένη ὡς ἔχει στέλλεται εἰς τὸν πρὸς ὃν ἐπιγράφεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων διερμηνέων τοῦ Οθωμανικοῦ Κράτους. Ὅποδεῖται.
I. Σταματιάδου, ἐκδίδοτος Κ. Τεφαρίκη.
Ἀθήνησι, τόποις Α. Κτενᾶ καὶ Π. Σούτσα,
1865.

Μετ' ἀγαλιάσεως ἀπό τίνος χρόνου παρατηροῦ μεν διτὶ οἱ νέοι ήμδην λόγιοι ἡρχισαν νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1821 ἀγνώστου σχεδὸν πατρών τῆς ἴστορίας. Όλίγιστα μόνον τμῆματα τῆς ἴστορίας τῆς μακρᾶς ταύτης περιόδου ἡρευνήθησαν, καὶ ταῦτα λίαν περιωρισμένως. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὑποστὰν κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην περίοδον πολλὰς ἀλλοιώσεις διετήρησεν ὅμως δύο σπουδαῖς αὐτοῦ χαρακτηριστικά, τὴν γλώσσαν καὶ τὴν θρησκείαν, ἀτίνα σπουδαῖαν ἐξήσκησαν ἐπὶ τῆς τύχης του ἐπιβρόν. Οἱ Ἑλληνοὶ τοῦ 1821 ὥμιλει τὴν γλώσσαν καὶ εἶχε τὴν θρησκείαν τοῦ

τελευταίου αὐτοκράτορός του, τοῦ πρὸ τεσσάρων σχεδὸν αἰώνων πεσόντος ἡρωϊκῶς ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ τελευταίου προπυργίου του, τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ή ἴστορία λοιπὸν τῆς μακρᾶς ταύτης πιριόδου, τοσοῦτον ἐνδιαφέρουσα τὴν Ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, δὲν ἔπρεπε κατ' οὐδένα λόγον νὰ παραμεληθῇ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ διάφοροι ξένοι οὐσιωδῶς παρεμπόρωσαν ἔνεκα ἐλλείψεως μέσων τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη.

Οἱ σκοτεινὸν καὶ ἀν παρίσταται τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς ἴστορίας, δὲν εἶναι ὅμως καὶ τοιοῦτον, ὡστε νὰ ἀπελπίσῃ πάντα καταγινόμενον εἰς συγγραφὴν αὐτοῦ. Πολλὰ χειρόγραφα, πολύτιμον χορηγοῦντα ἴστορικὴν ὅλην διεσκορπισμένα εὑρίσκονται ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν Μονῶν, ἀλλα δὲ εἰς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς τῆς Εὐρώπης βιβλιοθήκας. Πρὸς τούτοις πολλαὶ εἰδήσεις ἐναπεταμεύθησαν εἰς συγγράμματα, πολλῶν σοφῶν περιηγητῶν κατὰ διαφόρους κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἦττον ἀπομεμαρυσμένας ἐποχὴς τὴν Ἐλλάδας ἐπισκεφθέντων. Ἐξ ὅλων τούτων ἄφθονος παρέχεται ὅλη, ἣν δυνατόν νὰ συμπληρώσωσιν ἐνίστε παραδόσεις ἡ ἔγγραφα πολλῶν οἰκογενειῶν, εὐτυχῶν διατηρούθεντα.

Ἐδελπίζόμεθα διτὶ πάντες θέλουσιν ἐνθαρρύνει, ἡ τε Κυβέρνησις, καὶ οἱ ἰδιώται τοὺς ἀξιεπαίνους τούτους καὶ φιλοπάτριδας ἀνδρας, τοὺς καταγινομένους πάνυ φιλοτίμως εἰς τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο ἔργον.

Οἱ Κύριοις Ἐπαρ. I. Σταματιάδης, ὁ πρὸ μικροῦ τὴν ἴστορίαν τῆς πατρίδος του Σάμου συγγράψας, φλεγόμενος ὑπὸ τοιούτων αἰσθημάτων, κατέγινε καὶ διὰ πολλῶν κάπων συνέγραψε τοὺς βίους τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων διερμηνέων τοῦ Οθωμανικοῦ κράτους, τῶν ἀμεσον ἔχόντων σχέσιν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν ἴστορίαν τῆς περιόδου ταύτης, ἀριστείς, ὡς δὲ ἰδίος λέγει, τὰς περὶ αὐτῶν πληροφορίας του ἐκ διαφόρων συγγραφέων, περὶ Τουρκίας συγγραφάντων, καὶ συμπληρώσας αὐτὰς ἐκ τῶν ἀρχέων διαφόρων οἰκογενειῶν, ἐκγόνων τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων.

Τὴν συγγραφὴν ταύτην ἐπλούτισεν δὲ γλαφυρὸς συγγραφεὺς δι' εἰσαγωγῆς συντόμου μὲν, ἀλλὰ λίαν περιεκτικῆς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ διοισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ὡς διερμηνέων τοῦ Οθωμανικοῦ κράτους. Μετ' αὐτὴν ἀρχονται οἱ βίοι τῶν περὶ ἄν δέργος διερμηνέων, τριάκοντα δικτῶ τὸν ἀριθμὸν, ἀρχόμε-

νοι ἀπὸ Παναγιώτου τοῦ Νικουσίου ἐν ἔτει 1661 καὶ τελευτῶντες εἰς τὸν τελευταῖον τῶν διερμη- νέων Σταυράκην τὸν Ἀριστάρχην τὸν ἐν ἔτει 1822 δολοφονθέντα.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, θεωροῦντες ὡς ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνα μεριμνῶντα ὑπὲρ τῆς ἔθνετος ἱστορίας, συνιστῶμεν στενῶς.

ΑΙ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝΟΣ ΦΙΟΔΟΓΟΥ·

Ο νοῦς, τὸ ὄψιστον αὐτὸ οἰκοδόμημα ἀφ' ὃ ἐμφωλεύουσι τοσοῦτοι ὥραῖς στοχασμοί, τὸ εὐγενές καὶ μέγα νοητικὸν, ὃ μὲ φλογερὰς πτέρυγας ποιητικὸς οὖτος λόγος ... ὅλος, ὅλος ἀποθνήσκει καὶ φθείρεται καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς ἀνάγκης.

HALLER.

Η ἱστορία τὴν ὁποίαν θὰ διηγηθῶ, μολονότι λυπηρὰ, θὰ παραστήσῃ ὅμως εἰς τοὺς ἡμετέρους δρθαλμοὺς ζωηρὰν ἐντύπωσιν, παρχτηροῦντας τὴν ἀλλήθειαν εἰς πᾶσαν μερικότητά της. Δίδει παράδειγμα εἰς τοὺς νέους τοὺς ἡθικῶς μὲν λίαν ἀνεπτυγμένους, ἀπέιρους ὅμως τῶν περιπετειῶν τῆς τύχης. Ισως ὡφελήσει αὐτοὺς τὸ ἔχοντὸν «Καλῶς πράττει ὁ παράδειγμα λαμβάνω τὰ σφύλια τῶν ἀλλων.»

Παρελθούσης τῆς ὥρας τῆς ἀκροάσεως, ητοι μάζημην νὰ δειπνήσω, ὅτε ὁ ὑπηρέτης μὲ εἰδοποίησεν, ὅτι περιμένει εἰσέτι τὶς εἰς τὸν ἀντιθέλαμον ζητῶν με, καὶ ισως ἀπεκοινώθη μὴ φαινόμενος. Διέταξα ἵνα εἰσαχθῇ ἀφ' οὐ ἐκάθησα παρά τινα μικρὰν τράπεζαν.

Μετά τινας στιγμὰς ἐπάρουσιάσθη νέος τις, στοις ἐφάνετο ὅτι περιεπάτει μετὰ κόπου καὶ μόλις ἡδυνθηθεὶς βοηθούμενος ὑπὸ ἑάδου νὰ ἔλθῃ καὶ καθήσῃ εἰς μίαν ἀπέναντί μου ἔδραν. Ή ὅψις του μὲ συνεκίνησεν· ητο ὅψις ἀνθρώπου δυστυχοῦς· τὰ ἐνδύματά του μολονότι καθηρά καὶ εὔπρεπη, ἐδείκνυνον ὅμως τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τῆς πενίας· ητο μικρὸς τὸ ἀνάστημα καὶ ἴσχυντας, ὡστε εὐκόλως ἡδύνατο τις νὰ ἀπατηθῇ καὶ τὸν ἐκλάθῃ ἀντὶ σκιᾶς· ὁ τρόπος του ὅμως ητο τόσον εὐγενής, καὶ ἡ φυαιγγωμία του τόσον γλυκεῖα, ὡστε ἡναγκάσθην ἔκουσίως νὰ τὸν θεωρήσω μὲ ἡρεμον ὅμικυ.

— Εἰμὶ λίαν εὐχαριστημένος, κύριε, τῷ εἶπον, ὅτι σας εἶδον πρὶν ἐξέλθω.

— Ή ἀμάξά σας σας περιμένει, ίστρέ· δὲν θὰ σας ἀπασχολήσω λοιπὸν, εἰμὴ ὅλιγας στιγμὰς, ή καλλίτερον ἐπιστρέφω κύριον.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐξέλθον τοῦ στόματός του ἀνίσχυροι. Ἐφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ὡς νὰ μπέφερεν δμιλῶν.

Τὸν ἐβεβαίωσα ὅτι μοῦ ἔμενε καιρὸς ἐνὸς τετάρτου ἵνα τὸν ἀκροασθῶ. Μοῦ ἐξήγησεν ὅτεν τὰς περιστάσεις τῆς ἀσθενείας του εἰς τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἤδη εἴγον εἰσδύτει. Φθίσις τοῦ πνεύμονος τὸν εῖλκε πρὸς τὸν τάφον.

Τὸ λεκτικόν του ἥτον ἐξαίρετον. Ἐνίστε μὴ δυναμένος νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἰδέας καὶ ἐντυπώσεις του Ἀγγλιστὶ, μετεχειρίζετο δεξιώτατα τὴν λατινικὴν γλώσσαν, ὡστε δὲν ἀμφέβαλλον ὅτι εἴχον πρὸ ἐμοῦ ἐπιστήμονα, εἰς ὃν ἡ τύχη ὑπῆρξεν οὐχὶ εὐνοϊκή. Οὐδὲν περὶ τούτου μοι εἶπεν. Ἄλλ' ὅτε τὸν ἐσυμβούλευσα νὰ λαμβάνῃ τροφὴν καθαρὰν καὶ τακτικὴν τὸν εἶδον νὰ ἐρυθριά.

Φαίνεται ὅτι ἡ λύπη καὶ ἡ πενία, αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῶν δυστυχημάτων του, ἐχειροτέρευσαν τὴν θέσιν του. Ήτο μικρὰ ἡ συνδρομὴ τὴν δοπούνατο νὰ ἐλπίσῃ ἐκ τῆς ίατρικῆς τέχνης τὸν ἡρώτησα περὶ τῆς κατοικίας του.

— Ιστρὲ μοὶ ἀπεκρίθη δειλῶς, μὴ λάβετε τὸν κόπον νὰ ἔλθητε εἰς τὴν οἰκίαν μου, διότι δὲν εἴμαι εἰς θέσιν νὰ σας δεχθῶ. Καλλίτερον ἔρχομαι ἐγὼ εἰς μιᾶς.

Καὶ μοὶ προσέφερε ἡμίσειαν γινέαν. Σκεφθεὶς ὅτι αὕτη ίσως ἥτο ἡ τελευταία, ητις τῷ ἔμενε, ἐνεθυμήθην τὰς παρελθούσας δυστυχίας μου, καὶ δάκρυκ ἔτρεξαν ἐκ τῶν δρθαλμῶν μου. Τῷ τῷ ἐπέστρεψα καὶ τῷ προέτεινα θέσιν ἐντὸς τῆς ἀμάξης μου.

Ηγόρει διὰ ποίων λόγων νὰ μοὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ἐπημένωσα τὸ σνομά του καὶ τὴν κατοικίαν του, ητις ἔκειτο εἰς μίαν τῶν στενῶν δδῶν, αἵτινες ἄγουσιν εἰς τὸ Μέτ.-Φάρ ἔνθα κατωτέρω τὸν παρήτησα.

Καθ' ἣν στιγμὴν μὲ ἄφος μοῦ ἔσφιγξε τὸν χεῖρα. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἡσθανόμην τὴν ἐντύπωσιν τοσοῦτον ἥτο ἡ χεῖρ του ισχνὴ καὶ ἔηρα, καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἔχω πρὸ δρθαλμῶν μου τὴν λυπηρὰν καὶ σκελετώδη μορφήν του.

Ἐσκέφθην νὰ τὸν συστήσω εἰς ἓνα ἀσθενῆ μου πλούσιον καὶ ἀξιόλογον κύριον, διτις βεβαίως θὰ τὸν συνέδραμε· ἀλλὰ μὲ ἐκώλυσεν ἡ ἄγνοια τοῦ ἀνθρώπου δι' ὃν ἥτοι μαζόμην νὰ ἀναλάβω